

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง สำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และการแก้ไขปัญหาคาการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ ให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ไขปัญหา ตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากรวัตถุที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด การที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้ จำเป็นต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความคิด ความสามารถจำนวนมาก ดังนั้นการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างบุคคล ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535)

การจัดการศึกษานั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดและเป็นหัวใจของการศึกษาคือ หลักสูตร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายตามปรัชญาแห่งการจัดการศึกษาของสถาบันนั้นๆ เนื่องจากหลักสูตรเปรียบเสมือนแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ เป็นสื่อกลาง และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและประสบการณ์ทั้งหมดให้กับผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้น ธรรมบำรุง (2527) กล่าวว่า การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตาม จะไม่สำเร็จลุล่วงตามที่กำหนดไว้ ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการ และเป็นแนวทางในการให้การศึกษา สมิตร์ คุณานุกร (2523) กล่าวว่า คุณภาพของการศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของหลักสูตร และหลักสูตรที่มีคุณภาพ ย่อมสามารถพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความสามารถและพัฒนาการที่ดี ซึ่งจะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้

วิทยาลัยพลศึกษาเป็นสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ โดยได้ดำเนินการผลิตบุคลากรในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษาและสุขศึกษา มาตั้งแต่ พ.ศ. 2514 จนถึงปัจจุบันมีวิทยาลัยพลศึกษารวมกันทั้งหมด 17 แห่ง โดยครอบคลุมจังหวัดต่างๆ ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของวิทยาลัย
พลศึกษา ลงวันที่ 31 มีนาคม 2531 ในส่วนที่เกี่ยวกับการผลิตบุคลากร ที่ให้วิทยาลัย
พลศึกษามีหน้าที่ผลิตบุคลากรด้านพลศึกษา สุขศึกษา นันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา
วิทยาศาสตร์สุขภาพ การเสริมสร้างลักษณะนิสัย การพัฒนาบุคลิกภาพ สวัสดิการ สวัสดิภาพ
และวิทยาศาสตร์ความปลอดภัย เพื่อให้บรรลุตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว กรม
พลศึกษาได้ดำเนินการจัดประชุมสัมมนา ศึกษางานวิจัย และดำเนินการวิจัย ได้ข้อสรุปว่า
วิทยาลัยพลศึกษาควรเพิ่มการสอนสาขาวิชาเอกอื่นถึงระดับปริญญาตรีที่สอดคล้องกับตลาด
แรงงาน (ฝ่ายแผนงานและติดตามผล,2531)

กรมพลศึกษาจึงได้จัดให้มีการประชุมสัมมนากับคณะกรรมการของวิทยาลัยครู จัด
ทำโครงการสมทบทางวิชาการ ระหว่างกรมการฝึกหัดครูและกรมพลศึกษาขึ้น โดยกระทรวง
ศึกษาธิการได้มีคำสั่ง กผ 91/2531 ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2531 แต่งตั้งคณะกรรมการ
ประสานงานโครงการสมทบทางวิชาการ ระหว่างกรมการฝึกหัดครูและกรมพลศึกษา มีมติจาก
ผลการประชุมครั้งที่ 1/2531 เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2531 อาศัยมาตรา 8 ทวิ ว่าด้วย การรับ
สถาบันการศึกษาอื่นเข้าสมทบ เห็นชอบให้กรมพลศึกษาพัฒนาและขยายการผลิตบุคลากรทาง
พลศึกษา โดยให้วิทยาลัยพลศึกษาเข้าร่วมเป็นสถาบันสมทบ สมทบกับวิทยาลัยครู กรมการ
ฝึกหัดครู (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู,2532)

สภาการฝึกหัดครู ให้ความเห็นชอบโครงการรับวิทยาลัยพลศึกษา เข้าสมทบกับ
วิทยาลัยครูและคณะกรรมการควบคุมสถานศึกษา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2532 และให้ความ
เห็นชอบหลักสูตรวิทยาลัยครู เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2532 สาขาวิทยาศาสตร์ ระดับ
ปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) เป็นหลักสูตร 2 ปี ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต จำนวน 2
โปรแกรมวิชา คือ

1. โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การดูแลเด็กเล็กและผู้สูงอายุ)
2. โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา (การฝึกและการจัดการกีฬา)

หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การดูแลเด็กเล็กและผู้สูงอายุ) พุทธศักราช 2532 จึง
เป็นหลักสูตรใหม่ ในระดับปริญญาตรี ที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการสมทบทางวิชาการ ระหว่าง
กรมการฝึกหัดครูและกรมพลศึกษา เริ่มดำเนินการเปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2532 เป็นต้นมา
โดยเปิดสอนในวิทยาลัยพลศึกษา 5 แห่ง คือ

1. วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ สมทบกับวิทยาลัยครูเชียงใหม่
2. วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี สมทบกับวิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา
3. วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม สมทบกับวิทยาลัยครูมหาสารคาม
4. วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอุดรธานี สมทบกับวิทยาลัยครูอุดรธานี
5. วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดยะลา สมทบกับวิทยาลัยครูยะลา

ต่อมาปี พ.ศ. 2534 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรีและวิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา ได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การดูแลเด็กเล็กและผู้สูงอายุ) พุทธศักราช 2532 มาเป็นหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การส่งเสริมสุขภาพ) พุทธศักราช 2535 โดยปรับโครงสร้างของหลักสูตรเสียใหม่ เป็นหลักสูตร 4 ปี ปริญาวิทยาศาสตรบัณฑิต มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 144 หน่วยกิต

ต่อมาปี พ.ศ. 2536 วิทยาลัยครูได้ปรับปรุงหลักสูตรของวิทยาลัยครูใหม่ ซึ่งสภาการฝึกหัดครูอนุมัติเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2536 โดยมีการปรับปรุงในเรื่องของหลักการ จุดหมายของหลักสูตรให้เหมือนกันทุกสาขาวิชา การพัฒนาหลักสูตรต้องให้มีการยืดหยุ่น จัดหลักสูตรให้เอื้อและสนองตอบในเรื่องของท้องถิ่น และปรับหน่วยกิตตามโครงสร้างของหลักสูตรเสียใหม่ (ฐิระ ประวาลพฤกษ์, คำบรรยาย) ซึ่งมีผลกระทบต่อหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การส่งเสริมสุขภาพ) พุทธศักราช 2535 จึงต้องปรับหน่วยกิตตามโครงสร้างของหลักสูตรตามไปด้วย เป็นหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การส่งเสริมสุขภาพเด็ก) พุทธศักราช 2535 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2536) ซึ่งเป็นหลักสูตร 4 ปี ปริญาวิทยาศาสตรบัณฑิตมีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 144 หน่วยกิต เริ่มใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 จนถึงปัจจุบัน

หลังจากได้มีการปรับปรุงหลักสูตรแล้ว ขั้นตอนต่อไปหลักสูตรจะถูกนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ซึ่งเรียกว่าการใช้หลักสูตร สถานศึกษาต้องเตรียมสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การใช้หลักสูตรให้พร้อม ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพราะการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนการสอน (บุญมี เณรยอต, ม.ป.ป. ฐมิตร คุณานุกร, 2523) ผลผลิตจะมีคุณภาพมากขึ้นเพียงใด นั้น ก็ขึ้นอยู่กับการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจในการบริหารหลักสูตรเป็นอย่างดี (สันต์ ธรรมบำรุง, 2527) การบริหารหลักสูตรเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งผู้

บริหารวิทยาลัยพลศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าภาควิชา เป็นตัวจักรสำคัญที่จะต้องจัดดำเนินการและจัดบริหารด้านต่างๆ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรโดยยึดจุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตรเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามการบริหารหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา แม้ว่าจะมีการวางแผนและเตรียมการอย่างดีเพียงใด ก็ยังพบปัญหาของการนำหลักสูตรไปใช้อยู่เสมอ ดังที่ฝ่ายวิทยาลัยพลศึกษา กรมพลศึกษา (2537) ได้รายงานสรุปผลการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อพัฒนาโครงการรับวิทยาลัยพลศึกษา เข้าสมทบในวิทยาลัยครู ในระหว่างวันที่ 6 - 8 กรกฎาคม 2537 ได้พบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1. ขาดผู้สอนในบางสาขาวิชา
2. วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก เสื่อมสภาพและล้าสมัย
3. ขาดบรรยากาศที่จะเอื้ออำนวยในการจูงใจให้ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา
4. ขาดตำราและเอกสารตามหลักสูตร
5. งบประมาณมีจำกัดไม่เพียงพอต่อการบริหารโครงการ

จากรายงานสรุปผลการประชุมสัมมนาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร และการบริหารหลักสูตร ในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าบุคคลที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ดีที่สุดคือ บุคลากรในวิทยาลัยพลศึกษา เพราะเป็นผู้ใช้หลักสูตร และเป็นผู้มีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตร ย่อมทราบปัญหาดี ประกอบกับหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ พุทธศักราช 2535 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2536) ได้ประกาศใช้มาเป็นเวลา 4 ปีแล้วอีกทั้งยังไม่มีผู้วิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ ในวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษามาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารหลักสูตรและปัญหาการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ พุทธศักราช 2535 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2536) ในวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา เพื่อจักได้นำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ ในวิทยาลัยพลศึกษาต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามหลักการ และจุดประสงค์ของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ พุทธศักราช 2535 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2536) ในวิทยาลัยพลศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ พุทธศักราช 2535 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2536) ในวิทยาลัยพลศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารหลักสูตร และปัญหาการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การส่งเสริมสุขภาพเด็ก) พุทธศักราช 2535 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2536) ในวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา ในปีการศึกษา 2538 โดยมีกลุ่มประชากรและขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษาและอาจารย์ ในวิทยาลัยพลศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอุดรธานี วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดยะลา
2. ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารหลักสูตร และปัญหาการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ ในวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา โดยมีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการใช้นักสูตร

1. การจัดเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
2. การเตรียมบุคลากร
3. การจัดอาคารสถานที่
4. การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. การเตรียมงบประมาณ
6. การจัดระบบบริหารงานการใช้นักสูตร
7. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

ด้านการดำเนินงานบริหารหลักสูตร

1. การวางแผนงานด้านวิชาการ
2. การจัดอาจารย์เข้าสอน
3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้หลักสูตร
4. การจัดการนิเทศการใช้หลักสูตร
5. การส่งเสริมขวัญและกำลังใจ
6. การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น

ด้านการติดตามและประเมินผลหลักสูตร

1. การติดตามและประเมินผลการเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตร
2. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานบริหารหลักสูตร

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันของบุคคลในการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อให้หลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตร การดำเนินงานบริหารหลักสูตร การติดตามและประเมินผลหลักสูตร

ปัญหาการบริหารหลักสูตร หมายถึง สถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับหรือนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ หมายถึง หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การส่งเสริมสุขภาพเด็ก) พุทธศักราช 2535 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2536) ในระดับปริญญาตรี ซึ่งเปิดทำการเรียนการสอนในวิทยาลัยพลศึกษา 5 แห่ง ในลักษณะโครงการสมทบทางวิชาการระหว่างกรมการฝึกหัดครูและกรมพลศึกษา โดยมีสภาการฝึกหัดครูเป็นผู้อนุมัติปริญญา

วิทยาลัยพลศึกษา หมายถึงสถานศึกษาที่สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอุดรธานี วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดยะลา

ผู้บริหาร หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับแต่งตั้งจากกรมพลศึกษา ให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยพลศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยพลศึกษา

หัวหน้าภาควิชา หมายถึง ข้าราชการครูที่วิทยาลัยมอบหมายให้รับผิดชอบ หรือทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนการสอน ในโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ภาควิชาพื้นฐานทั่วไป ภาควิชาสุขศึกษา งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ผู้สอนรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพของวิทยาลัยพลศึกษาทั้ง 5 แห่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัย จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา และอาจารย์ผู้สอน ใช้ประกอบในการพิจารณา เกี่ยวกับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ ในวิทยาลัยพลศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัย จะเป็นข้อมูลให้กรมพลศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรใช้ในการวางแผนเพื่อแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและมีคุณภาพดียิ่งขึ้น